Döda – Nyanser av ord

Språkutvecklande - Undervisning, Årskurs 1-3

Syfte

Tänk så många ord, begrepp, meningar, uttryck som vi lär våra barn och unga under skolgången om vi bara stannar upp och pratar om dem. Det här är ett exempel på hur det kan gå till när tillfälle ges och tas.

Läraren reflekterar

Som lärare, speciellt svensklärare i grundskolan, tänker jag på hur viktigt det är att vi hela tiden ska arbeta språkutvecklande. Att vi öppnar upp och introducerar det djupa och mångfacetterade i det svenska språket. Att orden vi använder har olika betydelser, nyanser, tyngd.

Tänk vilken roll och betydelse läraryrket har som ska vara en av garantierna till att våra barn och unga får en chans att på djupet bekanta sig med det svenska språket.

Metod – Att upptäcka nyanser av ord

Nedan följer en beskrivning av hur ett samtal om ord kan växa fram ur ett sammanhang och bli till något större när eleverna gör språkliga iakttagelser tillsammans med läraren.

Sammanhanget: Vi läser gemensamt om Sveriges historia. ”Kungen mördade alla adelsmän”, svarar en elev när jag frågar vad det var som hände under Stockholms blodbad.

Jag rättar eleven: ”Den danske kungen dömde över 80 adelsmän till döden. De avrättades.” Sedan ställer jag frågan: ”Vad är det för skillnad på att döda och avrätta?”

Jag frågar eleverna om de känner till andra synonymer för ”döda” eller ord som har med döden att göra. Vi hjälps åt att fylla tavlan med ord. Några exempel:

Vi försöker sätta orden i dess sammanhang: ”Kan nån ge mig ett exempel på hur man använder ordet avliva?”
En elev räcker upp handen: ”Vår hund blev sjuk så vi fick avliva henne.”

”Bra exempel!”, berömmer jag. ”Kan man säga att man dödade sin hund för att den blev sjuk?”
“Nej, det går ju inte”, svarar eleverna unisont.

Fortsättning

Eleverna kan försöka sätta in resterande ord i sammanhang och jämföra med bordsgrannen eller samtala om orden i mindre grupper. Läraren kan lyfta elevernas iakttagelser i helklass och anslå på tavlan eller i blädderblock.

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.
Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Centralt innehåll*

Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.

Betygskriterier*

Eleven skriver olika slags texter med **tydligt** innehåll, **väl fungerande** struktur och **god** språklig variation. Eleven följer grundläggande regler för språkriktighet med **god** säkerhet.

* årskurs 4-6